

oktobar '79. broj 248

vladimir kopicl

* * *

7

*Jer si video oči opružene u prostoru
jer si video oči pune dobrote, obilja
jer si video oči, video, rekao: oči
oči koje me vide, nabori velike reke
velika poplava dana u krilu beskrajne godine
prenapregnuto jezero, široka tiha stepa
toplo more na smiraju na teškom obzorju leta
na licu koje sve govori i bez najmanjeg pokreta
jer je svetlost i zaborav, jer je blagost i seta
jer je odsjaj u magli, maglina čistog svetla
jer podrhtava mirom, jer je osnova svega
šaka i pregršt zemlje sa lihim radom semena
jer si video oči, veliko prisustvo, oči
jer si rekao: prati me i neću biti senka
jer si video, rekao, dobio odgovor: oči
trpeljivost i oproštaj, laki nemir i jeka
ti si video sve što si mogao videti
neotežalnih kapaka, zenica punih smeha.*

branko maleš

ANA FARBA PROZORE

*ja literatura, džunglast mačkast
jaguar čije su šape umočene u
sektaške papuče brzine
prašuma je 1000 mojih zoologijskih
majki
teške su žute ruže u tihoj mojoj
vazi
oružane su magle u mitskoj kozmetici
u kojoj gornja volta sanja
svoju vltavu*

*oralne je linije nož — vječni avion
što nebesima brunda, vozi moju
mutnu snagu*

*u jesen kad meso životinja
melanholično šeta svoje cañillace
iz čijih se šara budi kiša svaki sat
siva kao sami samt*

*kao drhtaj koji galopira nad jezerom
jazzom, jazavcem*

vlasništvom balerine

Branko Maleš, rođen je 1949. godine u Zagrebu. Dobitnik je ovogodišnje Brankove nagrade za knjigu pesama »Tekst« (August Cesarec, Zagreb, 1978.) živi i radi u Zagrebu.

Vladimir Kopicl, rođen je u Đeneral Jankoviću (SR Makedonija). Dobitnik je ovogodišnje Brankove nagrade za knjigu pesama »Aer« (Matica srpska, Novi Sad, 1978.) živi i radi u Novom Sadu.

OD SKOJ-a DO SAVEZA SOCIJALISTIČKE OMLADINE

milan stanić

Ako obratimo pažnju na ključne tačke koje povezuju delovanje omladinske organizacije i uočimo revolucionarni kontinuitet koji ostavlja na nju snažan pečat od osnivanja SKOJ-a do danas. U postojanju revolucionarnog kontinuiteta nalazimo dobuke razloge da obnavljamo naša znanja o istorijskom putu omladinskog pokreta, da ih produbljujemo i dopunjujemo analiziranjem s različitih stanovišta koja postavlja savremeni trenutak, a u kojem je, kao kondenzovano vreme, prisutno svih šezdeset godina borbe omladine za komunističko društvo ljudske jednakosti. Da bismo istakli kontinuitet omladinske borbe i na taj način živo prisustvo SKOJ-a u Savezu socijalističke omladine danas, (naravno, reč je o posmatranju na makroplanu, jer mikroposmatranje ukazalo bi na izvesna kraća slabljenja revolucionarne oštine omladinskog pokreta, odnosno organizacije), i da bismo iz ovakvog posmatranja izvukli određene zaključke — pokušaćemo da ukažemo na genezu omladinske borbe i razvoj omladinskog pokreta, odnosno organizacije, od njenog nastanka do danas.

Nakon prvog svetskog rata, prvi put u istoriji počinje da živi zajednica jugoslovenskih naroda. Međutim, ona je opterećena mnogobrojnim klasnim, socijalnim i nacionalnim protivrečnostima i problemima. Oktobarska revolucija imala je velikog uticaja na jačanje proletarijata u Evropi, pa i na radnički pokret u Jugoslaviji. Godine 1919. formira se Socijalistička radnička partija Jugoslavije (komunista), koja je iduće godine uzela ime — Komunistička partija Jugoslavije. 10. oktobra 1919. godine u Zagrebu je osnovan Savez komunističke omladine Jugoslavije. Tada je izabrano prvo privremeno rukovodstvo SKOJ-a s Radomirom Stojilovićem na čelu. Doneta je i odluka da se pokrene prvo glasila SKOJ-a, nazvano *Crvena zastava*, a prvi broj izašao je 1. decembra 1919. godine.

Omladinski pokret doživljava uspon istovremeno kad i Komunistička partija Jugoslavije, što se ponovilo u istoriji i kasnije, a primera radi ističemo Treću konferenciju SKJ, održanu 1972. godine, i s njom usko povezano stvaranje jedinstvene organizacije celokupne omladine — Saveza socijalističke omladine Jugoslavije. Ove činjenice upućuju na neodvojivost omladine od celokupnih društvenih zbivanja, ili preciznije: kontinuitet uticaja stanja i odnosa u Savezu komunista na stanje i odnose u omladinskoj organizaciji, što omogućava da argumentovano istaknemo kontinuitet omladinske borbe i razvoja, jer je neosporno da je Savez komunista obezbedio kontinuitet socijalističke revolucije istovremeno obezbeđujući kontinuitet svog uticaja na omladinsku organizaciju.

SKOJ je početkom 1920. imao 3.000, a već polovinom iste godine oko 8.000 članova, što ukazuje na njegov brz razvoj. Od 10. do 14. juna 1920. u Beogradu je održan Prvi kongres SKOJ-a. Jedan fragment iz *Manifesta*, koji je tom prilikom donet, najbolje ilustruje programsku orijentaciju i politički karakter SKOJ-a: »Vi stenjete — stoji u *Manifestu* koji se obraća mladima — pod teretom noćnog i dnevnog rada. Vi ste plen u kandžama kapitalističke klase koja vas najnemilosrdnije *eksploatiše* (podvukao M. S.) i siše kao vampir krv iz žila vaših. Hoćete li i dalje trpeti nasilničku vlast jedne skroz parazitske i do srži pokvarene vlasti?«

Vidan je mladalački gnev koji se obara na kapitalističko uređenje stare Jugoslavije. Klasna orijentacija SKOJ-a njegov je bitna karakteristika u periodu formiranja. Neosporan je revolucionaran naboj u redovima skojevacu i u tim i u kasnijim godinama, koji su oni i praktično pokazali. Tito je 1937. govorio: »SKOJ je u ta teška vremena (misli se na period od 1932. do 1936. godina — prim. M. S.) takođe dokazao da ga je nemoguće uništiti streljanjem, ubijanjem, glavnjačama i dugogodišnjom robijom. Krv poginulih omladinaca urodila je strostrukim plodom.«

Pored revolucionarne klasne suštine, borbu SKOJ-a je obeležavala i internacionalistička orijentacija, koja je bila uslovljena snažnom povezanošću radničkog i komunističkog pokreta toga vremena. Takva orijentacija bila je rezultat stava da komunistički pokret mora delovati jedinstveno u najširim razmera-

aćimović * benkova-popitova * domonkoš * elijade * encensberger * iveković
* mikić * milošević * parun * sezer * strajnić * strezovski * šajtinac

ma. Tako je SKOJ odmah po osnivanju postao član Komunističke omladinske internacionale. Statutom SKOJ-a, donetim na Prvom kongresu 1920. godine, bilo je utvrđeno da su internacionalni kongresi najviše instance i da se SKOJ mora ponašati u skladu s njihovim odlukama. Sasvim je jasno da SKOJ, koji je u prvom periodu bio prava kopija Komunističke partije Jugoslavije, a ona nije bila samostalna u odnosu na Kominternu, nije mogao biti samostalan u odnosu na Komunističku omladinsku internacionalu.

Na Drugom kongresu SKOJ-a, održanom 1923, kao i na trećem, održanom 1926. godine, izraženo je nastojanje SKOJ-a da se razvije u široko revolucionarno jezgro omladine. Podsetimo da je u uslovima ilegalnog rada Komunistička partija osnovala Nezavisnu radničku partiju i preko nje nastojala da obezbedi legalno političko delovanje. SKOJ je s istim ciljem 1922. osnovao Savez radničke omladine Jugoslavije, koji je sve do zabrane, 1924. godine, radio pod rukovodstvom SKOJ-a.

U periodu vojno-monarhističke diktature, takozvanog »beg-og terora«, SKOJ je bio čvrsta ali malobrojna organizacija. Sa svojih 2.000 članova, koliko je imao u periodu od 1929. do 1931. godine, SKOJ je, zajedno s Partijom, podneo najteže udarce. Organizaciono je bio skoro razbijen. Veliki broj rukovodilaca je bio uhapšen i podlebao mučenjima, ili ih je policija ubila. Među njima je stradalo i poznatih sedam sekretara SKOJ-a: Zlatko Snajder, Paja Marganović, Janko Mišić, Josip Kolumbo, Mijo Oreški, Pero Popović i Josip Debeljak.

Donošenje Obznane i, nešto kasnije, Zakona o zaštiti države, uticalo je da se SKOJ potpuno povuče u ilegalnost, kao što je to učinila i Komunistička partija. Članstvo koje ni ranije nije bilo dovoljno brojno, u uslovima ilegalnog rada svedeno je na još uži krug skojevaca koji su se sektaški ponašali. Sektaštvo u SKOJ-u u tom periodu ogleda se u zatvorenosti prema širim slojevima omladine, a održalo se sve do 1937. godine. To je bila jedna od osnovnih slabosti SKOJ-a. Međutim, taj period, poznat kao period revolucionarnog romantizma, uticalo je da skojevci izgrade čvrsta i disciplinovana jezgra, a zahvaljujući tome je rastao ugled SKOJ-a u Partiji.

Prebrodivši diktaturu monarhije, SKOJ je otvorio period uspešnije afirmacije mladih komunista. Pokret je posebno ojačao na univerzitetima u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, boreći se protiv fašizacije nastave.

Jačanjem fašizma, a naročito dolaskom Hitlera na vlast, komunistički i omladinski pokreti razvijaju svoj antifašistički kurs. Na Šestom kongresu Komunističke omladinske internacionale, održanom 1936. godine, doneta je odluka o reorganizaciji svih komunističkih omladinskih organizacija i stvaranju nacionalnih i legalnih omladinskih saveza za borbu protiv fašizma. Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije doneo je direktivu: »Svi skojevci u legalna društva, nikakvih ćelija ni ilegalnih grupa.« To je bio kurs koji je u tim uslovima doveo do likvidacije SKOJ-a kao samostalne organizacije. Inspirator takve direktive bio je tadašnji sekretar CK KPJ Gorkić, s navodnom namerom da se sprovedu odluke Šestog kongresa Komunističke omladinske internacionale.

Međutim, revolucionarni kontinuitet se nije gubio. Već iduća, 1937. godina izuzetno je značajna za SKOJ. Te poznate godine Tito dolazi za generalnog sekretara Komunističke partije Jugoslavije, koja je, kako je to već istaknuto, imala značajan uticaj na SKOJ. Aktivnost je usmerena, pre svega, na borbu protiv sektaškog odnosa SKOJ-a prema širokim masama omladine. Tito tada piše da SKOJ mora biti srž jednog širokog saveza, u kojem će biti okupljena omladina u većem broju, i to iz svih nacionalnih i lokalnih omladinskih organizacija koje su tada postojale. Temeljito reorganizovanje SKOJ-a zahtevalo je da on pređe na ilegalni način rada, kako je to Tito preporučio, umesto legalnog rada koji je utvrdio Šesti kongres Komunističke omladinske internacionale. Ideološko-političko biće SKOJ-a nije ostalo samo antifašističko. Biti samo antifašistički savez značilo je biti samo protiv jednog zla koje je pretilo čovečanstvu. Trebalo je razbiti uzroke fašizma, a oni su bili u kapitalizmu. To je ono protiv čega je trebalo pripremiti SKOJ, dakle, za — revoluciju. A revolucija se nije mogla izvesti malobrojnim članstvom, te se SKOJ, jačajući svoje redove, spremao da ujedini nacionalne omladinske pokrete u jedinstven front koji će moći da se suprotstavi neprijatelju. Iste, 1937. godine formirana je omladinska komisija pri Centralnom komitetu KPJ s Ivom Lolom Ribarom na čelu, koja je tokom 1937. i 1938. vodila reorganizaciju SKOJ-a. *Proleter*, organ Centralnog komiteta KPJ, pisao je tada: »Ujedinite sve snage mlade generacije, sve nefašističke omladinske organizacije, ujedinite omladinu svih radnih slojeva i svih narodnosti u našoj zemlji u borbi za odbranu državne nezavisnosti od fašističke agresije...«

Posebna pažnja posvećena je vaspitanju članstva. Zahteva- no je opšte prosvetavanje, a naročito vaspitanje na osnovama marksizma-lenjinizma.

Na Petoj zemaljskoj konferenciji SKOJ-a, održanoj 1939. godine, konstatovano je da je on izrastao u »masovnu revolucionarnu organizaciju novog tipa«, koja okuplja »radničku, seljačku i drugu radnu omladinu svih naroda Jugoslavije«. Na Konferenciji je za sekretara SKOJ-a izabran Ivo Lola Ribar. SKOJ je u to vreme okupljao oko 18.000 članova, što ukazuje da je za vrlo kratko vreme znatno prevazišao sektašku politiku iz prethodnog perioda.

Naredne, 1940. godine održana je Šesta zemaljska konferencija SKOJ-a. Te godine održana je i Peta zemaljska konferenci-

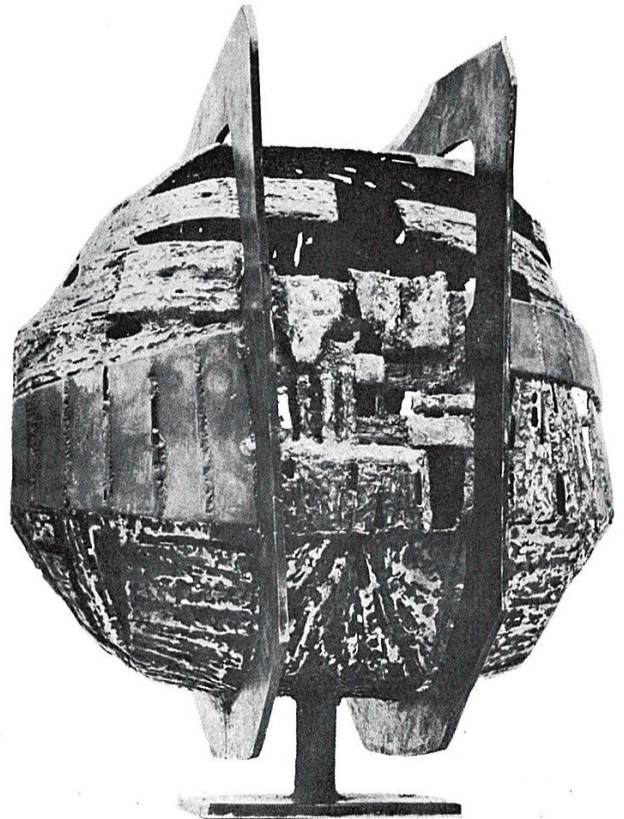
ja Komunističke partije Jugoslavije, koja je odigrala značajnu ulogu u pripremi komunista za revoluciju, jer im je bilo jasno da će fašizam dovesti do opšteg rata. U tom pravcu je delovao i SKOJ, te je nastavio da omasovljava svoje redove i priprema omladinu za borbu. Tako je uoči 1941. godine imao 30.000 članova.

Zajedno s Komunističkom partijom, SKOJ je 1941. organizovao oružanu borbu protiv fašizma. Centralni komitet SKOJ-a, pridružujući se pozivu Partije, uputio je 1. jula 1941. godine proglas mladoj generaciji, pozivajući je da hitno organizuje svoje redove za borbu. Deo tog proglasa glasi: »Bez obzira na organizacije kojima pripadate, na rasu, veru i nacionalnost, ujedinite se svi mladi demokrati, sokoli, katolici, svi mladi rodoljubi sa komunističkom omladinom — radi razbijanja fašističke beštije...« SKOJ je odigrao vrlo značajnu ulogu u narodnooslobodilačkoj borbi. Na svojoj platformi okupio je i uključio u narodnooslobodilačku borbu stotine hiljada mladića i devojaka, koji su sačinjavali oko 75 odsto narodnooslobodilačke vojske. U periodu od 1941. do 1945. godine poginulo je oko 100.000 članstva SKOJ-a, pored ogromnog broja drugih omladinaca i učesnika u narodnooslobodilačkoj borbi.

Višegodišnji naponi SKOJ-a da ujedini omladinu Jugoslavije u jednu organizaciju, urodili su u ovom periodu plodom. Omladina, koja se odazvala pozivu SKOJ-a i pošla u borbu, održala je decembra 1942. godine Prvi kongres Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Jugoslavije. Kongres je održan u Bihaću. U organizacionoj rezoluciji, usvojenoj na Prvom kongresu, stoji: »Da bi se već ostvarenom jedinstvu mladog naraštaja na oslobođenoj teritoriji naše zemlje, kao i sve širem ujedinjavanju omladine na neoslobođenim delovima Jugoslavije, dao čvrst i stalan organizacioni oblik, osniva se današnjim danom Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije.«

Na Prvom kongresu nije stvorena jedinstvena omladinska organizacija u organizacionom smislu, već je stvoren savez pojedinač i organizacija. U to vreme postojali su Narodnooslobodilački savez omladine Srbije, Savez mlade generacije u Hrvatskoj, Narodnooslobodilački savez omladine Bosne i Hercegovine, Oslobođilna fronta mladih u Sloveniji, Crnogorska narodna omladina i Narodnoosloboditelni mladinski savez u Makedoniji. Ovi savezi ušli su u USAOJ i nastavili da deluju. Njihovim ujedinjavanjem ostvareno je jedinstvo omladine u borbi protiv fašizma.

Dok su se u drugim krajevima Evrope u to vreme najvećom mudrošću smatrali ćutanje i tihi govor, dotle je u Bihaću 365 delegata iz svih krajeva naše zemlje glasno uzvikivalo da neće žaliti ni poslednju kap krvi za oslobođenje svoje zemlje, a svaku izjavu propraćali su udaranjem pušaka o zemlju, jer ih nisu ostavljali ni za vreme rada Kongresa — zabeleženo je u jednom zapisu o Prvom kongresu USAOJ-a. Delegati su izja-

likovni prilozii na stranama; 2, 10, 17, 23, 25, 27 i 36, skulpture jovana kratochvíla

ve završavali rečima: »Borićemo se i dalje, borićemo se do pobe-
de, borićemo se bratski, borićemo se jedinstveno.« Ilustraci-
je radi, navešćemo da je Petar Jovanović, komandant Prvog nik-
šićkog omladinskog bataljona, ranjen u to vreme, donet od
Crne Gore do Bosanske Krajine na nosilima da bi učestvovao
na Kongresu, a za govornicom je izjavio, između ostalog
»... mi nismo klonuli.« Tito je govorio da se Kongresom još
više učvršćuje bratstvo i jedinstvo naših naroda i da Komunistička
partija Jugoslavije u omladini gleda najčvršći stub brat-
va i jedinstva.

Na Kongresu su oduševljeno pozdravljena herojska dela bo-
raca, a isto tako i novi heroji rada iz omladinskih radnih ak-
cija. Već tada se nazire »nova« omladinska organizacija — Na-
rodna omladina, koja će dati svoj ogroman doprinos obnavlja-
nju ratom opustošene zemlje.

Formiranjem USAOJ-a, SKOJ nije prestao da postoji. On
je i dalje nastavio da deluje u okviru USAOJ-a, ali ne kao nek-
akva frakcija, već kao borbeno jezgro koje se odlikovalo vi-
šom idejno-političkom sveuču i disciplinom, te je moglo da
predvodi ostalu omladinu. Razlog što je SKOJ i dalje postojao
nalazio se u još uvek nedovršenoj borbi za potpuno ujedinje-
nje omladine, jer je, kao što smo videli, USAOJ predstavljao
savez više omladinskih saveza.

U organizacionoj rezoluciji Drugog kongresa USAOJ-a, koji
je održan maja 1944. godine u Drvaru, zapisano je da USAOJ
čine Zveza slovenske mladine, Ujedinjeni savez antifašističke
omladine Hrvatske, Srpski narodnooslobodilački omladinski sa-
vez, Narodnooslobodilački omladinski savez Makedonije, Ujedi-
njeni savez antifašističke omladine Crne Gore i Boke i Ujedi-
njeni savez antifašističke omladine Bosne i Hercegovine. Već iz
samih naziva ovih organizacija da se videti da su one u sebi
objedinjavale mnoge omladinske organizacije: križarske, sokol-
ske, katoličke, sportske itd. U tom smislu može se reći da
USAOJ nije bio organizaciono jedinstven, ali da je u sebi sa-
držao jednu ujedinjavajuću osnovu — borbu protiv fašizma. Os-
tavljajući za sobom staru Jugoslaviju, njenu nacionalnu neuje-
dinjenost, pa otuda i usitnjenost i rascepanost omladinskog
pokreta, USAOJ je polako, ali sigurno, ujedinjavao omladinu na
temeljima nove Jugoslavije u jedinstvenu omladinsku organiza-
ciju. Borbom i stradanjima omladina se uzdizala do opštenarod-
nog interesa.

Tako je karakter omladinske organizacije dobijao, na po-
molu slobode, nove demokratske dimenzije — dimenzije narod-
ne omladine. Narodna omladina je prva organizaciono jedinst-
vena omladinska organizacija; u njoj su nestale razne organi-
zacije, sjedinile se u jednu narodnu, nacionalnu organizaciju.
»Pitanje pretvaranja omladinske organizacije iz antifašističke
u narodnu — govorio je Tito — nije samo obična promena ime-
na, ono dobija i svoj dublji sadržaj. »Antifašistički ima više po-
litički karakter, iako je po svom sadržaju i u duhu demokratski.
Ako naša Narodna omladina nosi naziv narodna, ona ostaje an-
tifašistička i demokratska, ali ona postaje i pozitivno nacional-
na, ne šovinistički nacionalna, tako da se tim imenom dobija.«

Uslovi nakon narodnooslobodilačke borbe doveli su u prvi
plan opštenarodni interes. Tako je omladina na Trećem kong-
resu USAOJ-a, održanom 1946. godine, dobila jedinstvenu orga-
nizaciju — Narodnu omladinu. Stepem ostvarenog jedinstva u
omladinskom pokretu nije dozvolio da se nakon oslobođenja
zemlje ponovo stvara više omladinskih organizacija. Iz samog
naziva vidi se da je Narodna omladina okupljala široke mase
omladine. Karakteriše je i to što u redovima ima i religioznih
omladinaca, s predrasudama i različitim shvatanja. Samo onima
koji su bili neprijatelji nove Jugoslavije nije bilo mesta u Na-
rodnoj omladini. Ona je izrasla iz narodnooslobodilačkog rata
i zato je za nju opštenarodni razvitak bio primeran zadatak.
Njeni ciljevi bili su sadržani u ciljevima borbe naroda, čiji je
omladina sastavni deo, pa samim tim i ciljevi naroda, kojim
ona pripada, istovremeno su i njeni ciljevi.

Narodna omladina nije bilo organizacija neke niže vrste, or-
ganizacija kandidatskog staža — napr. za SKOJ, koji je i dalje
delovao kao jezgro omladinskog pokreta. Ona je imala sopstve-
ne zadatke: obnova zemlje i kulturno prosvetavanje omladine.
Još tada je isticano da se vaspitanje omladine ne može razvijati
spontano. Velika škola vaspitanja omladine bile su radne ak-
cije. One su izražavale sve ono što je omladina htela: jedinstvo
organizacije, bratstvo i jedinstvo naroda i narodnosti, patrioti-
zam, pozitivan odnos prema radu i spremnost da se brani
otadžbina. Polet koji je vladao na radilištima ostaće zapisan na
svetlim stranicama istorije omladinskog pokreta u svetu. Pa-
rola mladih graditelja bila je: »Izgradili smo prugu — pruga je
izgradila nas.«

Pred Treći kongres USAOJ-a, odnosno Narodne omladine,
1946. godine razvio se takav takmičarski duh da je omladina za
tri meseca dala 5.700.000 dobrovoljnih radnih dana. Za šest me-
seci šezdeset hiljada omladinaca i omladinki izgradilo je 90 ki-
lometara pruge Brčko—Banovići. Sledeće, 1947. godine izgrade-
na su 242 kilometra pruge Samac—Sarajevo za sedam i po me-
seci. Na njenoj izgradnji radilo je 217.000 brigadira. Omladina
je gradila i autoput Zagreb—Beograd u dužini 380 kilometara.
Tako su iz godine u godinu, zaključno s 1951. i izgradnjom
pruge Banja Luka—Doboj, omladinske brigade izvodile krupne
radove: izgrađeno je 11 železničkih pruga, 14 industrijskih ob-
jekata, 5 velikih hidroelektrana, nekoliko značajnih puteva, 4
kanala, učestvovalo se u izgradnji studentskih domova, sport-

skih terena itd. Na izgradnji ukupno 70 objekata iz prvog peto-
godišnjeg plana učestvovalo je 1.020.300 omladinaca i omladin-
ki ostvarivši oko 60 miliona dobrovoljnih radnih dana. Na rad-
nim akcijama opismenjeno je oko 70.000 nepismenih, održano
je 75.000 stručnih i gotovo isto toliko predavanja s političkim
temama, pročitano je pola miliona knjiga, a oko 400.000 omla-
dinaca i omladinki završilo je razne stručne kurseve koji su
im omogućili uključivanje u privredu.

Najpotpunija ocena ovog perioda sadržana je u Titovoj iz-
javi: »Uloga naše omladine u obnovi i u prvim godinama iz-
gradnje naše bazične industrije imala je *odlučujući* (podvukao
M. S.) značaj u savladavanju naših ekonomskih teškoća u tom
periodu.«

Od 1953. do 1957. godine Narodna omladina se angažovala
pretežno na republičkim i lokalnim radnim akcijama: dovrša-
vanje sportskih, komunalnih i drugih započetih objekata, iz-
gradnja škola itd. Na predlog druga Tita, 1958. godine Savezno
izvršno veće odlučilo je da omladinu ponovo angažuje na veli-
kim radnim akcijama, poveravajući joj da u etapama potpuno
izgradi auto-put »Bratstvo-Jedinstvo« od Maribora do Đevdelije.
Stotine hiljada brigadira učestvovalo je na izgradnji auto-puta
koji je završen 1963. godine.

To je uglavnom predstavljalo sadržaj rada Narodne omla-
dine. U organizacionom i političkom smislu, za Narodnu omla-
dinu posebno je značajna 1948. godina, kada je na Petom kong-
resu Komunističke partije Jugoslavije utvrđeno da su visoki ste-
pen postignutog jedinstva, socijalističke svesti i najšira aktiv-
nost omladine na izgradnji socijalizma otklonili bitne razlike iz-
među SKOJ-a i Narodne omladine, zbog čega je na zajedničkom
kongresu SKOJ-a i Narodne omladine, iste godine u Beogradu,
odlučeno da se ove dve organizacije spoje u jedinstvenu Narod-
nu omladinu Jugoslavije. Komunistička omladina ovom odlu-
kom Kongresa nije ušla u Narodnu omladinu, ona je, prema
Titovim rečima, izvojevala najveću pobjedu što je omasovila svo-
je redovi i našla se u sredini jedne ogromne organizacije mla-
dih. Time je ostvaren još jedan stepen jedinstva u organizacio-
nom smislu, a u vaspitnom pogledu to je obezbeđivalo jačanje
idejno-političkog rada.

Na Sedmom kongresu Narodne omladine, održanom 1963.
godine, ona menja naziv u Savez omladine Jugoslavije. Savez
je nastavio da omasovljava svoje redove. U godini kada je
održan Kongres imao je oko 2.000.000 članova. Međutim, skoro
polovinu članstva činili su učenici. Odatle nije bio dalek put
koji je odveo Savez omladine u učeničku organizaciju, po ka-
rakteru, koja se sve više bavila perifernim pitanjima. Radne ak-
cije su zapostavljene, a kao razlog navodila se njihova navodna
ekonomska neopravdanost. To je period koji je karakterističan
po tome što je omladina bila prepuštena samoj sebi, što je re-
zultiralo bezbojnošću, verbalizmom, foramskim radom, odsust-
vom discipline, pa i volje da se otvoreno pristupi problemima.
To se naročito izražavalo krajem šezdesetih godina.

Radnička i seoska omladina u ovakvoj organizaciji nisu
mogle da nađu svoj interes. Demokratska crta, koja je bila pris-
utna ranije u Narodnoj omladini, izgubila se u savezu koji je
sve više postojao amorfan.

Savez omladine je bio pod velikim uticajem studentske om-
ladine. Ilustracije radi, navešćemo da su 1968. godine na Os-
mom kongresu Saveza omladine od dvadeset novoizabranih čla-
nova Predsedništva CK SOJ sedamnaestoro bili svršeni studen-
ti ili apsolvanti, a samo trojica radnici. Ostalih nije bilo. For-
umski rad je uticao da se Savez omladine pretvori u organiza-
ciju bez poleta i mladosti.

Društveni uslovi su, neosporno, u to vreme ostavili duboke
tragove i na omladinskoj organizaciji. Liberalizam, kao društve-
na pojava, bio je zahvatio u određenom stepenu i mlade. Pot-
reba da se omladinska organizacija postavi na čvrste noge zah-
tevala je i odgovarajuće društvene uslove, a pre svega jačanje
uloge Saveza komunista u društvu, stvaranje novih odnosa u
privredi i nadgradnji, jačanje samoupravljanja i uticaja radničke
klase. Bez orijentacije prema istorijskom interesu radničke
klase nije bilo i ne može biti socijalizma.

Na Trećoj konferenciji SKJ, održanoj krajem 1972. godine,
u jeku aktivnosti na ostvarivanju Pisma Predsedništva CK SKJ
i druga Tita, utvrđene su političke osnove za preobražaj om-
ladinskih organizacija u jedinstvenu, klasnu, socijalistički orjen-
tisanu organizaciju mladih. Polazeći od stava da se omladina
ne može vaspitavati u socijalističkom duhu automatski, samim
živiljenjem u socijalističkom društvu, da je ona deo društvene
celine, a ne biće za sebe, i da su se zbog toga sve objektivne
protivčnosti, subjektivne slabosti i antisocijalističke pojave
odražavale i na omladinu, na Devetom kongresu Saveza om-
ladine, 1974. godine, doneti su novi Statut i Akciono-politički pro-
gram i utvrđeni zadaci u organizaciono-političkom, idejnom, ak-
cionom i kadrovskom osposobljavanju i jačanju jedinstvene
organizacije — Saveza socijalističke omladine. To jedinstvo iz-
ražava se u objedinjavanju Saveza omladine i Saveza studena-
ta, kao posebnih organizacija u jednu, i u kolektivnom učlanja-
vanju društvenih organizacija koje okupljaju omladinu u Savez
socijalističke omladine.

Bilo je otpora stvaranju takve jedinstvene organizacije, na-
ročito među delom studentske omladine, posebno rukovodeće,
ali su oni jedinstveno savladani. Studentska omladina nije mog-
la biti ni predvodnik, niti oponent ostaloj omladini. Tito je od

samog dolaska na čelo Komunističke partije isticao potrebu stvaranja jedinstvene omladinske organizacije. Taj zadatak je bio poveren SKOJ-u i nakon njegovog izvršavanja SKOJ se sje-dinio s organizacijom mladih. Još 1948. godine Tito je govorio: »Mlada generacija naše zemlje nema različite interese i njeni su interesi istovjetni, zajednički. Omladina koja učestvuje na tako velikom poslu, kao što je to izgradnja socijalizma u našoj zemlji, ima, dakle, jedan zajednički zadatak i jedan zajednički cilj. Taj zajednički zadatak isključuje potrebu opstanka dviju organizacija koje se vaspitavaju u istom duhu...« Ovi redovi ne samo da imaju istorijski značaj, već i punu društvenu aktuel-nost danas.

Preobražaj omladinskih organizacija u Savez socijalističke omladine od 1974. godine do danas imao je nekoliko etapa. Prvu fazu predstavlja evidentiranje i prijem članstva, formiranje osnovnih organizacija i konstituisanje opštinskih konferencija. U drugoj fazi jačaju konkretne akcije omladinske organizacije, po-novo se afirmiše princip omladinskog dobrovoljnog rada i or-ganizuju mnogobrojne radne akcije, za koje je karakteristična kontinuirana i uzlazna linija afirmacije i masovnosti. Treću fazu karakteriše dalji prodor omladine u aktuelna pitanja društ-venog razvoja i odlučivanja, pre svega borba za razvoj politič-kog sistema socijalističkog samoupravljanja i, istovremeno s tim usklađivanje odnosa i organizacionih formi unutar organi-zacije, da bi se tako što efikasnije i neposrednije omladina uključila u akcije fronta organizovanih socijalističkih snaga. Četvrta faza je tesno povezana s trećom, osim što je karakte-riše još i aktivnost na realizaciji principa kolektivnog rada, od-lučivanja i odgovornosti.

Sasvim je jasno da u neposrednoj praksi te faze ne izgle-daju tako međusobno odsećene. Naprotiv, one se stalno prepli-ću i prožimaju, a uprošćene su i izdvojene radi lakšeg uočava-nja. Primera radi, u toku priprema za Četrnaestu izbornu kon-ferenciju Saveza socijalističke omladine Vojvodine i Deveti kongres Saveza socijalističke omladine Jugoslavije, organizova-na je velika akcija ubiranja letine u Vojvodini, u kojoj je učest-vovalo oko 150.000 mladih radnika, zemljoradnika, studenata, učenika i vojnika. U toku ovakvih i drugih neposrednih akcija evidentirani su mladi za prijem u članstvo, kao što se i u toku drugih faza, odnosno u toku radnih akcija ili aktivnosti na funkcionisanju delegatskih odnosa, ne zanemaruju organizaciona pitanja.

Na još tri karakteristike, značajne za Savez socijalističke omladine, treba ukazati. Prva je prisustvo mladih komunista u omladinskoj organizaciji. Snaženju socijalističkog karaktera omladinske organizacije, pored drugih društvenih činilaca, doprine-li su posebno mladi komunisti, koji su, s obzirom na to da je starosna granica članstva u omladinskoj organizaciji pomena-sa dvadeset pet na dvadeset sedam godina, i da se u politici pri-jema članstva u Savez komunista posebna pažnja posvećuje mladima, brojčano prisutniji u Savezu socijalističke omladine nego što su bili u Savezu omladine. Osim toga, oni čine idejno jezgro delovanja Saveza socijalističke omladine, tim više što se odnos Saveza komunista u celini, kao i drugih društveno-političkih organizacija, prema omladinskoj organizaciji izmenio, de-lujući podsticajno i na mlade komuniste-članove Saveza socija-lističke omladine, a i na ukupno članstvo.

Druga karakteristika je pojačano delovanje radničke omla-dine u omladinskoj organizaciji, što se izražava u programu, akcijama, idejno-političkom radu i kadrovskoj politici. To je ob-last koja svakako zaslužuje posebnu pažnju, jer radnička omla-dina predstavlja mobilizatorsku snagu koja Savezu socijalističke omladine daje vitalnost, njegovim akcijama klasni karakter (ovde treba imati na umu da Savez socijalističke omladine nije klasna organizacija, te da klasni karakter ovde označava pravac ka kojem se omladinska organizacija kreće) i čini stub njego-vog preobražaja.

Treća karakteristika je stvaranje fronta mlade generacije. Taj front, osim što predstavlja organizaciono jedinstvo celokup-ne mlade generacije, u programskom smislu označava aktivnost omladinske organizacije (kao masovne *društvene-političke i vas-pitne* organizacije svih delova omladine, zajedno s omladinom u društvenim organizacijama) i njenu sposobnost da kroz aktiv-nosti omogući da se u delegatskom sistemu i Socijalističkom sa-vezu, kao frontu organizovanih socijalističkih snaga, izraze *samoupravni interesi i potrebe najširih delova omladine* na nepo-sredan način, da se usaglase s interesima i potrebama drugih samoupravnih subjekata i integrišu u jedinstven samoupravni interes.

Ovim se ni iz daleka ne iscrpljuju najznačajnija pitanja ži-vota i rada Saveza socijalističke omladine.

Naglašavam da je istorički karakter ovog teksta išao za tim da uočava kvalitativno u omladinskoj organizaciji razmat-rajući prevashodno pitanje kontinuiteta revolucionarnog delo-vanja omladinskog pokreta. Šezdesetogodišnja iskustva sačuva-na su i izražavaju se i danas u rezultatima koje postiže današ-nja omladina. Kao što temelji nose kuću, a od njihove čvrstine zavisi njena trajnost, tako današnja omladinska organizacija de-luje na temelju SKOJ-a, a njenoja revolucionarna ideologija i prošlost daju sigurnu snagu današnjoj omladinskoj organizaciji, koja radi na tako velikom istorijskom zadatku kao što je iz-gradnja socijalizma.

borba za realiza-ciju titove strateško-taktičke koncepcije u sindikalnom pokretu vojvodine od 1935. do 1941. god.

dr danilo kečić

Od svog osnivanja pa do sredine tridesetih godina, revo-lucionarni radnički sindikalni pokret u nas prošao je kroz tri osnovne faze.

U prvoj fazi (1919—1920) on se od regionalnog konstituisao u opštejugoslovenski radnički sindikalni pokret. Razbijen te-rorom režima 1921. kao komunistički pokret, on se u drugoj fazi ponovo organizuje na klasnoj osnovi kroz Nezavisne sindikate i do 1928. godine postiže značajne organizacione, ekonomske i političke uspehe. Zavedenjem šestojanuarske dikta-ture 1929. godine, klasni sindikalni pokret se ponovo našao na udaru režima. Nezavisni sindikati su zabranjeni. Od zadobije-nih udaraca revolucionarni radnički pokret se vrlo teško i spo-ro oporavljao. Taj proces i karakteriše ovu treću fazu u raz-voju sindikalnog pokreta između dva svetska rata.

Tek sredinom tridesetih godina u redovima sindikalnog i političkog radničkog pokreta dolazi do radikalnog zaokreta i bitnih strateško-taktičkih promena.

Prekretnicu u ovom razvoju označili su dolazak Josipa Broza sa robije i njegov izuzetan lični doprinos zasnivanju no-vih koncepcija u radu Partije i sindikata uopšte, a posebno u pripremi i zaključcima Četvrte zemaljske konferencije KPJ, održane krajem decembra 1934.

Na inicijativu Josipa Broza, Partija je već 1934. godine o pitanju stava prema legalnim sindikatima uzela posve nov kurs. U to vreme nijedan sindikalni savez, pa ni URSS sa oportunistima na čelu, nije bio masovna organizacija. Stoga se u prvom odeljku Rezolucije Četvrte zemaljske konferencije komunistima i stavlja u zadatak da se uključuju u delatnost postojećih sindikata.

»Ulazak komunista u sindikate jeste put ka pretvaranju tih organizacija u organe klasne borbe i ka ostvarenju akcionog je-dinstva radničke klase...«

Rad i zaključci Četvrte zemaljske konferencije, kao i Split-skog plenuma CK KPJ, održanog jula 1935. godine, uputili su i malobrojnu partijsku organizaciju i rascepkanu sindikalni pokret u Vojvodini novim putem.

Jačanje sopstvenih redova, organizaciono i akciono osposob-ljavanje i svakodnevna aktivnost komunista za realizaciju no-vog kursa u političkoj i sindikalnoj aktivnosti dali su u Vojvo-dini značajne rezultate.

Ulaskom komunista u postojeće sindikate, menjao se poste-peno i njihov karakter. Od reformističkih oni su postajali klas-no borbene organizacije radničke klase kako u gradu, tako i na selu. Kurs ka transformaciji sindikalnog pokreta, jedinstvu radničke klase i njenoj saradnji sa progresivnim demokratskim snagama na platformi antifašističkog Narodnog fronta obezbe-dili su neposredni uticaj i višestruko povezivanje Partije, SKOJ-a i klasno borbenih sindikalno organizovanih snaga sa najširim narodnim masama.

Politikom i borbom Narodnog fronta u Vojvodini, kao i u Jugoslaviji i nekim zemljama Evrope, kao novoj strateškoj ori-jentaciji u izmenjenim uslovima revolucionarne borbe, išlo se ka akcionom jedinstvu rascepanog sindikalnog pokreta i obje-dinjavanju politički rascepanog radničkog pokreta i svih prog-resivnih demokratskih snaga rada zajedničke borbe protiv fa-šizma. Ova politika je bila determinisana u nas i potrebom po-vezivanja radničke klase sa demokratskim snagama za borbu protiv profašističke unutrašnje i spoljne politike vodeće buržo-azije, a za demokratska prava širokih narodnih masa, za od-branu nacionalne nezavisnosti i ravnopravnosti svih njenih na-